

PREMENSTRÜEL SENDROM TANISI OLAN KIZ ADÖLESANLARDA SEREBRAL LATERALİZASYONUN İNCELENMESİ

Cansu Çobanoğlu Osmanlı, Berkan Şahin

Giresun Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Giresun

GİRİŞ VE AMAÇ: Premenstrual Sendrom (PMS) menstrüel döngünün luteal evresinde belirtilerinin ortaya çıktığı ve menstrüasyonun başlamasıyla gerilediği bilinen bedensel, duygusal, davranışsal ve bilişsel farklılıklarla kendini gösteren döngüsel bir tablodur. PMS semptomlarına sahip kadınların önemli bir kısmında, konsantrasyon, hafıza ve motor koordinasyonu gibi bilişsel yeteneklerinde bozulmalar görülebilmektedir. Kanıtlar görsel-uzamsal ve motor becerilerde kötü performans skorlarının, özellikle luteal faz evresinde yaşandığı göstermektedir. Lateralizasyon kavramı, serebral hemisferlerin bir takım spesifik nörolojik fonksiyonları kazanması ve kontrolünde gösterdikleri farklı yeteneklerdir. Birçok çalışmada seks steroid hormonlarının kortikal asimetriyi etkilediği, ancak hangi sex steroidinin buna neden olduğunun net olarak gösterilemediği ifade edilmiştir. Yapılan araştırmalarda psikiyatrik bozukluklarda lateralizasyonun veya lateralizasyon derecesinin kişilere göre farklılıklar gösterebildiği bildirilmiştir.

YÖNTEM: Çalışma için Trabzon Kanuni Eğitim ve Araştırma Hastanesi Etik Kurul'una başvuru yapıldı ve 2021/116 sayılı dosya onayı alındı. Giresun Üniversitesi Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Psikiyatri Kliniğine başvuran 14-18 yaş arası kız ergenler ve birinci derece yakınlarından yazılı onam alındıktan sonra çalışmaya dâhil edildi. Tüm katılımcılara bilişsel performansı değerlendiren Porteus testi uygulandı; normal bilişsel performans gösteren 79 kişiye Premenstrüel Değerlendirme Formu (PDF) verildi. PDF ölçek kesme puanının altında kalan 35 kişi 'kontrol grubu' olarak, üzerinde kalan 44 kişi 'PMS grubu' olarak değerlendirildi. Her iki gruba menstrüasyon sikluslarının luteal dönemlerinde Harris lateralleşme testi uygulandı.

BULGULAR: Katılımcıların PMS puanı ortancası 2,26 (1,00-5,10) olarak bulundu. 35 (%44,30) katılımcıda PMS saptanmazken, 20 (%25,32) katılımcıda hafif, 14 (%17,72) katılımcıda orta, 10(%12,66) katılımcıda şiddetli PMS saptandı. 41 (%51,90) katılımcıda el ve göz dominans aynı tarafta iken, 11 (%13,92) katılımcıda çapraz lateralizasyon (tamamı sağ el, sol göz) saptandı. PMS olmayan grupta sağ ya da sol dominans daha fazla iken, PMS olan grupta belirsiz lateralizasyon daha fazla saptandı (p=0,022).

TARTIŞMA VE SONUÇ: PMS tanısı alan grupta, kontrol grubuna göre aynı yön (sağ ya da sol) lateralizasyonun daha az olduğu, çapraz lateralizasyon ve belirsiz lateralizasyonun toplamda daha sık görüldüğü, bu durumun bazı motor becerilerde sorunlar oluşturabileceği öngörülebilir. Lateralizasyon sorunu ile PMS'nin ortak etyopatogenezi paylaşım paylaşmadığını araştıran ileri çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: PMS, kız adölesan, serebral lateralizasyon

EMDR FLASH TEKNİK GRUP UYGULAMASININ TRAVMATİK STRES BELİRTİLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ: BİR RANDOMİZE KONTROLLÜ PİLOT ÇALIŞMA

Alişan Burak Yaşar¹, Emre Konuk², Önder Kavakçı³, Ersin Uygun⁴, İbrahim Gündoğmuş⁵, Afra Toygar⁶, Esra Uludağ⁷

¹*Istanbul Gelişim Üniversitesi, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul*

²*Davranış Bilimleri Enstitüsü, İstanbul*

³*Istanbul Kültür Üniversitesi, Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul*

⁴*Istanbul Bilgi Üniversitesi, Travma ve Afet Ruh Sağlığı Uygulamalı Yüksek Lisans Programı, İstanbul*

⁵*Sağlık Bilimleri Üniversitesi Karıkkale Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara*

⁶*Üsküdar Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁷*Sabahattin Zaim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

GİRİŞ VE AMAÇ: EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) Flash Teknik, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve çeşitli psikiyatrik bozuklukların tedavisi için etkin bir psikoterapi yöntemi olarak kabul gören bir yöntemdir. Bu yöntemin etkinliği daha önce çeşitli çalışmalar ile gösterilmiş olsa da bildiğimiz kadarıyla randomize kontrollü olarak bir grup üzerindeki etkinliğini gösteren bir çalışma bulunmamaktadır. Mevcut çalışmada EMDR Flash Teknik uygulamasının etkinliğini göstermek amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Mevcut çalışma trafik kazası yaşamış ve üzerinden en az 1 yıl geçmiş 26 gönüllü katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya dâhil olmayı kabul eden katılımcılar randomize edilerek gruplar halinde 11 katılımcıya EMDR Flash Teknik ve 15 katılımcıya MhGAP (Mental Health Gap Action Programme) uygulanmıştır. Uygulanan yöntemlerin etkinliğini değerlendirmek için katılımcılara uygulamadan önce ve sonra Depresyon-Anksiyete-Stres 21 (DASS-21) ve Olayların Etkisi Ölçeği Revize edilmiş formu (OEÖ-R) uygulanmıştır. Elde edilen veriler uygun veri setine kaydedilerek istatistiki analize tabi tutulmuştur.

BULGULAR: Çalışmaya dâhil edilen katılımcıların yaş ortalaması 31,50±8,84 yılı ve %84,6 (n=22) kadındı. MhGAP ve EMDR Flash Teknik grupları arasında yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, uygulaması öncesi DASS-21 depresyon, anksiyete ve stres, OEÖ-R Yeniden yaşantılama, kaçınma, aşırı uyarılmışlık ve toplam skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı (p>0,05). MhGAP grubunda uygulama öncesi ile sonrası arasında DASS-21 depresyon (d=0,331), OEÖ-R yeniden yaşantılama (d=0,454), kaçınma (d=0,334), aşırı uyarılmışlık (d=0,294) ve toplam (d=0,413) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı (p<0,005). EMDR Flash Teknik grubunda uygulama öncesi ile sonrası arasında DASS-21 anksiyete (d=0,426), depresyon (d=0,512), OEÖ-R yeniden yaşantılama (d=0,744), kaçınma (d=0,479), aşırı uyarılmışlık (d=0,625) ve toplam (d=0,693) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı (p<0,005). Katılımcıların DASS-21 ve OEÖ-R skorları üzerine etkisinde iki yöntem arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı (p>0,05). Çalışma için Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (26.07.2019/09.2019.707).

TARTIŞMA VE SONUÇ: EMDR Flash teknik uygulamasının sonuçlarının daha geniş örneklemlerle çalışmalarda yinelenmesi gelecek için büyük umut vadeden bu yöntemin etkinliğinin gösterilmesi açısından faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: EMDR, Flash Teknik, MhGAP, Randomize kontrollü çalışma